

## VELENÍ V OBRANNÉ OPERACI VŠEVOJSKOVÉ ARMÁDY ZA POUŽITÍ ATOMOVÝCH A CHEMICKÝCH ZBRANÍ

Plukovník Václav Vitanovský

Hlavním úkolem vojsk na bojišti je zničit nepřítele. Toho lze dosáhnout jen rozhodným útokem dovršeným obklíčením nepřítele a jeho úplným zničením nebo zajetím. Soudobá útočná operace vyžaduje značné převahy sil a prostředků nad nepřítelem, které se v mnohých případech dosahuje tím, že na jiných směrech vojska menšími silami přecházejí do obrany. Obranná operace není sama o sobě účelem. Za používání atomových a chemických zbraní jsou v obranných operacích dány podmínky k zmaření nepřátelské útočné operace a k vytvoření výhodných podmínek k uskutečnění přechodu do protiútoků ve zkrácené lhůtě nebo k soustředění sil k rozhodnému útoku na jiném úseku fronty. Řízení soudobé obranné operace klade na velitele a štáby čím dál tím vyšší požadavky, zvláště co se týče operativnosti a nepřetržitosti velení.

V 3. čísle letošního ročníku Vojenské mysli objasnil plukovník Varvařovský dostatečně otázky velení v útočné operaci vševojskové armády. V tomto pojednání chci navázat na článek plukovníka Varvařovského a objasnit otázky velení v obranné operaci vševojskové armády.

Velením rozumíme činnost velitele a štábu vševojskové armády, prováděnou při organizaci, plánování a zabezpečení operace, při nepřetržitém řízení bojové činnosti vojsk jak při přípravě, tak i v průběhu operace.

Všechna tato opatření jsou mezi sebou vzájemně svázána a jsou podřízena rozhodnutí velitele armády, které je základem velení.

Je nezbytné nepřetržitě a přesně znát situaci v pásmu armády, přesně a nepřetržitě ji studovat, včas odhalovat záměry nepřítele, stále znát situaci vlastních vojsk a vyžadovat od nich přesná a pravdivá hlášení. Je třeba dávat včas vojskům úkoly a vyžadovat jejich soustředěné úsilí s cílem splnit nařízený úkol, kontrolovat plnění tohoto úkolu a dbát na to, aby byl vyplněn včas.

Základním požadavkem je tvrdé, pevné a nepřetržitě velení. Nepřetržitosti velení se dosahuje především bezvadným pracujícím spojením, hlavně spojením velitelským a součinnostním, včasným uvědoměním vojsk o nebezpečí atomového napadení, včasným provedením všech opatření protiatomové a protichemické ochrany a široce rozvinutou sítí velitelských stanovišť. Na těchto stanovištích je třeba organizovat přesnou práci a připravit jejich organizovaná přemisťování v průběhu boje.

Vzhledem k tomu, že nepřítel bude svou útočnou operaci připravovat v daleko kratší době, než tomu bylo dosud, je třeba počítat s tím, že doba na přípravu obranné operace armády bude také značně kratší. Je třeba počítat hlavně se zkrácením přípravného období a při použití veškeré techniky vybudovat v této krátké době obranu takovou, která by zaručila bezpečnost živé síle i bojové technice především před nepřátelským atomovým a chemickým napadením.

Při plánování a provedení všech opatření k přípravě operace je třeba vycházet ze zkrácení doby na jednotlivá nutná opatření.

Je třeba provádět současně přípravu vojsk, štábů i opevňovat terén. Proto je třeba provádět všechna opatření pro opevnění terénu ihned a nečekat, až bude vypracován plán obranné operace. Při tom je dále třeba využít maximálně techniky k tomu, aby ženijní práce, které se musí vykonat, byly zkráceny na minimum. Kromě toho je třeba zkrátit objem operačních dokumentů a organisovat přísnou kontrolu na provádění všech opatření směřujících k vybudování nepřekonatelné obrany.

Stanovení dílčích úkolů svazkům a druhům vojsk vševojskové armády a sladění jejich úsilí podle jednotlivých cílů, s hlediska prostoru a času, stanovení pořádku a způsobu jejich vyplnění, upřesnění a sladění úkolů svazků vševojskové armády se sousedy, sladění činnosti svazků s jednotkami, které použijí atomových a chemických zbraní, a na konec sladění činnosti svazků a druhů vojsk vševojskové armády s letectvem jeví se podstatou organisace součinnosti.

Aby všechna tato opatření byla včas provedena a kontrolována, je nevyhnutelně třeba včas organisovat spojení. Náčelník spojení armády musí být proto seznámen při operační orientaci současně s náčelníkem štábu, náčelníkem operačního oddělení, veliteli druhů vojsk a náčelníky služeb. Musí znát zámysl operace, být přítomen rozhodnutí, osobně být přítomen a aktivně se zúčastnit při volbě směru, na kterém se přemísťuje velitelské stanoviště při vedení obranné operace v hloubce a při provedení armádního protiúderu.

Grafické provedení hlavních operačních dokumentů (na mapách a schemech) dává možnost spotřebovat méně času na jejich zpracování a vojska mohou dostat rozkazy nebo bojová nařízení dříve a budou mít tak více času na přípravu a provedení daných úkolů. Je třeba si uvědomit, že zpracování písemných plánovacích dokumentů nesmí v žádném případě zdržovat velitele od včasného vydání úkolů vojskům.

Jaké jsou tedy požadavky na velení?

Jsou tyto:

- pevnost a nepřetržitost velení;
- zkrácení doby na zpracování opatření k přípravě operace;
- včasná organisace a zachování (obnovení) součinnosti mezi svazky a druhy vojsk a s podpůrným letectvem v průběhu celé operace;
- pohyblivost velení, zkrácení času na vypracování operační dokumentace a její zjednodušení;
- utajené velení, zachování nejprísnějšího vojenského tajemství jeví se jedním z nejdůležitějších prvků vedoucím k úspěchu operace.

### Prvky velení

- a) Hlavní velitelské stanoviště armády se rozmisťuje na směru pravděpodobného hlavního úderu nepřítele tak, aby bylo možno velet především těm svazkům a druhům vojsk, které jsou určeny k provedení armádního protiúderu.

Vzdálenost od linie fronty je obvykle 30 až 40 km.

- b) Pomocné velitelské stanoviště se rozmisťuje obvykle na některém z druhých pravděpodobných směrů útoku hlavních sil nepřítele. Musí být vybudováno tak, aby mohlo být v průběhu operace přeměněno na hlavní velitelské stanoviště.

- c) Záložní velitelská stanoviště se budují za tím účelem, aby velitel armády se svým štábem mohl zabezpečit velení, i když bude hlavní velitelské stanoviště vyřazeno atomovým úderem. Na stupni armády může být vybudováno jedno až dvě záložní velitelská stanoviště, ale operační skupinou se obsazuje jen jedno z nich.
- d) Týlové velitelské stanoviště musí zabezpečit velení týlovým složkám vševojskové armády jak v přípravném období, tak i při vedení obranné operace, a zabezpečit tak nepřetržitě zásobování vojsk armády vším potřebným a současně plynulý odsun raněných a poškozené bojové techniky. Buduje se obvykle 20 až 40 km do hloubky od hlavního velitelského stanoviště.
- e) Pozorovatelná pro velitele armády se za použití atomových zbraní obvykle nebuduje. Velitel armády bude podle potřeby vyjíždět na tanku nebo na obrněném transportéru na taková místa v terénu, odkud může výhodně velet vojskům armády nebo bude řídit boj z pozorovatelný střeleckého sboru zasazeného na hlavním směru. Výhodné bude využít podle možností jako pohyblivé pozorovatelný vrtulníku.

### Premisťování velitelského stanoviště armády

Za použití atomových zbraní není myslitelné, aby velitelské stanoviště bylo v obranné operaci nepřetržitě na stejném místě. Má-li být VS uchráněno před prozrazením a zničením, bude nutné periodicky měnit jeho umístění. Tuto změnu je třeba provádět rychle, organisovaně a mít na zřeteli všechny požadavky maskování a utajení.

Premístit velitelské stanoviště je dovoleno toliko se schválením nadřízeného štábu.

### Pořádková služba

Za použití atomových zbraní je třeba, aby všechny pohyby vojsk na bojišti i v týlu byly prováděny organisované, rychle a se zřetelem na důkladné maskování. Velké množství bojové techniky, značná motorisace a mechanisace vojsk vševojskové armády značně zkomplikovaly úkoly při řízení a zabezpečení těchto pohybů. Proto úkoly pořádkové služby vystupují do popředí jako jedny z nejdůležitějších, a jsou-li dobře zvládnuty, mohou značnou měrou přispět k úspěchu v operaci.

Úkoly pořádkové služby:

- hlášení o použití atomových a chemických zbraní na osách přesunů;
- vyznačení těch úseků, které byly zamořeny atomovými a chemickými zbraněmi nepřítele;
- regulace pohybu vojsk a proudů, zamezení nežádoucích zastávek při pohybu proudů hlavně v soutěskách, na přechodech vodních toků a p.;
- ochrana os přesunu (přeprav);
- likvidace průzkumných a diversních skupin nepřítele a jeho agenturní činnosti podél armádních os;
- shromažďovat a odesílat k příslušným jednotkám ty vojenské osoby, bojová a dopravní motorová vozidla, která se z jakéhokoli důvodu ztratila svým jednotkám anebo zatoulala.

Pořádkovou službu organisuje štáb podle pokynů velitele armády ještě do té doby, než vojska začnou své pohyby na osách přesunu, a kromě toho i v prostorech soustředění těchto vojsk.

Střeleckým sborům prvního sledu armády se určují pořádkové prostory v jejich obranných pásmech, a to od čáry divisních skladů do linie fronty. V těchto prostorech organisuje pořádkovou službu štáb střeleckého sboru podle pokynů štábu armády. Sborové pořádkové prostory se dělí na pořádkové prostory divisní, plukovní, prostory dělostřeleckých skupin a na pořádkové úseky na komunikacích. Jeden úsek mívá 12 až 15 km osy přesunu.

Pořádková služba od čáry divisních skladů do zásobovacích stanic armády je organisována štábem armády, který určí pořádkový prostor střeleckého sboru druhého sledu, pořádkové úseky na armádní vojenské automobilní silnici a pořádkové úseky operačních os přesunu (30 až 50 km).

Mimo to správa zásobovací stanice organisuje pořádkovou službu v prostoru zásobovací stanice a štáby leteckých technických svazků v prostorech letišť.

Pro řízení pořádkové služby se určují správci pořádkových prostorů, úseků a pořádkové hlídky.

Správce pořádkového prostoru (úseku) mívá přiděleny 2 až 3 zástupce a zálohu hlídek. Kromě toho mívá ne méně než dvě družstva motocyklistů. Správci pořádkových úseků se určují z počtu důstojníků silničních provozních jednotek a štábů svazků i jednotek všech druhů vojsk. Správce pořádkového úseku vyčleňuje pořádkové hlídky na každých 6 až 8 km osy přesunu.

Pořádková hlídka je tvořena z dvou až tří poddůstojníků a příslušníků mužstva. Na důležitých místech může být složena i z důstojníků.

Na přepravách se organisují správcové přeprav.

Na těžko dostupných úsecích je třeba pořádkovou službu vybavit vyprošťovacími vozidly, po případě jeřáby.

Při organisaci a plánování pořádkové služby určují se úkoly a rozpracovává se schema, na kterém jsou vyznačeny stanoviště správců pořádkových prostorů (úseků), místa a složení pořádkových hlídek, které jsou organisovány přímo štábem armády, a dále místa kontrolních průchodišť. Toto schema je schvalováno velitelem armády a je současně jeho rozhodnutím pro organisaci pořádkové služby.

Vojskům jsou pak vydána nařízení pro pořádkovou službu, určen pořádek organisace této služby, úkoly jednotlivým osobám vykonávajícím pořádkovou službu, organisuje se spojení s jednotlivými správci pořádkových prostorů (úseků) a s pořádkovými hlídkami. Určuje se doba pohotovosti pořádkové služby.

Všechna opatření pořádkové služby druhů vojsk, služeb a přidělených leteckých svazků schvaluje náčelník štábu armády.

Kontrolu pořádkové služby provádí štáb armády. Výhodné je k tomu použít letounů, vrtulníků a vzdušného fotografování.

## Spojení

Velitelské spojení se organisuje

- se štábem frontu;
- s veliteli a štáby střeleckých sborů, jakož i se střeleckými divisemi plnicími samostatný úkol;
- s armádními protitankovými rayony, různými zálohami, s pohyblivým odřadem zatarasovacím a protivýsadkovou zálohou;
- s pozorovatelnami vybudovanými štábem armády (jsou-li takové), s průzkumnými jednotkami vyslanými armádou, s průzkumnými letouny k včasnému získání zpráv podávaných z těchto letounů;
- s týlovým sledem štábu armády;
- s vojsky, která jsou určena podle rozhodnutí velitele armády k tomu, aby prováděla manévry z těch úseků fronty, na které nepřítel neútočí.

Kromě toho se buduje spojení pořádkové služby.

Odchází-li velitel mimo štáb, je vždy nutné zajistit, aby s ním bylo zabezpečeno nepřetržité spojení.

Součinnostní spojení zahrnuje

- spojení průzkumných jednotek a předsunutých odřadů působících v zabezpečovacím pásmu s dělostřelectvem a letectvem, které jejich boj podporuje;
- spojení se štáby sousedních armád a spojení po frontě mezi podřízenými vševojskovými svazky a rovněž s křídelnými střeleckými sbory sousedních armád;
- spojení mezi prvním a druhým sledem armády;
- spojení s letectvem, které podporuje a chrání vojska armády;
- s jednotkami používajícími v pásmu armády atomových zbraní;
- spojení střeleckých sborů s armádními zálohami, hlavně při provádění protiztečí a hlavně při provedení armádního protiúderu;
- spojení k zabezpečení součinnosti svazků (jednotek) určených k provádění protitankové obrany jak mezi sebou, tak i s letectvem, které je podporuje;
- spojení k zabezpečení součinnosti mezi svazky (jednotkami) určenými k boji se vzdušnými výsadky nepřítele, s letectvem, které je podporuje, a rovněž s jednotkami, které používají v boji se vzdušnými výsadky nepřítele atomových zbraní.

Síť hlásné služby zabezpečuje přijímání signálů v rádiové síti hlásné služby štábu frontu, včasné předávání signálů hlásné služby podřízeným svazkům (jednotkám) všemi pojítky, která jsou v činnosti a spojení s hlídkami hlásné služby.

Spojení týlové zabezpečuje spojení druhého sledu štábu armády s podřízenými týlovými sledy, jednotkami a týlovými ústavy především radiem, pohyblivými pojítky, spojovacími letouny a vrtulníky.

### Velení při přípravě obranné operace

Jakmile dostane velitel armády směrnice velitele frontu a ujasní si úkol, provede operační orientaci, při níž seznámí příslušné funkcionáře s novým úkolem. Při této orientaci stanoví velitel armády cíl operace, úlohu a místo armády v operační sestavě frontu, úkol armády, bojovou sestavu armády, zámysl operace a dobu pohotovosti obrany a konečně kdo jaké informační zprávy a rozpočty a k jakému termínu má připravit a komu přednést.

Kalendářní plán příprav operace zpracovává štáb armády za tím účelem, aby práce v přípravném údobí byla prováděna organisovaně a s maximálním využitím doby určené na přípravu obranné operace armády. Může obsahovat tyto hlavní úkoly:

- zpracování rozhodnutí pro obrannou operaci;
- stanovení úkolů a jejich doručení vojskům;
- provedení rekognoskace a organisace součinnosti v terénu;
- hlavní opatření k operačnímu zabezpečení a k opevnění terénu;
- nahromadění materiálních prostředků;
- lhůty zaujetí obrany;
- pohotovost systému paleb, manévru, protiztečí a armádního protiúderu;
- příprava velitelských stanovišť.

Rekognoskaci provádí velitel armády za tím účelem, aby si před tím, nežli oznámí štábu své rozhodnutí, v terénu upřesnil průběh předního kraje jednotlivých pásem obrany, určení styků a opatření k jejich zabezpečení, místa důležitých protitankových rayonů, VS, záložní a pomocná VS, prostory soustředění druhého sledu a záloh, směry protiztečí a protiúderu, prostory atomových úderů při provedení protipřípravy, protiztečí a protiúderem, úsek, směr a úkoly vojskům při provedení úderu před přední okraj obrany.

Ve štábu armády se zpracovává plán rekognoskace, který obsahuje

- složení skupin provádějících rekognoskaci;
- jejich úkoly;
- osy přesunu na jednotlivá stanoviště;
- zastávky na osách přesunu (na stanovištích);
- jaké otázky je třeba upřesnit nebo řešit na jednotlivých stanovištích;
- čas, po který se pracuje na jednotlivém stanovišti;
- koho, kam a k jakému času je třeba pozvat na stanoviště, aby mu mohly být vydány pokyny;
- opatření k ochraně skupiny provádějící rekognoskaci.

Plán může být zpracován graficky nebo textově.

Štáb armády musí dále organisovat pořádkovou službu na osách přesunu i na jednotlivých stanovištích, zabezpečit maskování, boj s výsadky a diversními nebo průzkumnými skupinami nepřítele.

Ukáže-li se to nutným, je třeba organisovat i radiační průzkum na osách a stanovištích, kde se provádí rekognoskace. Nařízení velitele vydané na jednotlivých stanovištích zapisují si ti velitelé a náčelníci, kterých se týkají. Příslušníci operačního oddělení zapisují veškeré pokyny a upřesnění velitele, aby jim sloužily za podklad pro zpracování dokumentace.

Po celou dobu provádění rekognoskace má s sebou velitel armády svou osobní radiovou stanici pro spojení s VS armády a s VS jednotlivých střeleckých sborů.

Rozhodnutí, které vydá velitel armády po jeho upřesnění v terénu, jeví se základem další práce štábu armády pro plánování operace.

Toto rozhodnutí se současně vyhlašuje náčelníkovi štábu, náčelníkům jednotlivých oddělení, velitelům druhů vojsk, náčelníkům služeb a náčelníkovi týlu a ti si je zapisují.

#### Obsah rozhodnutí:

- zámysl operace;
- uskupení vojsk armády, odpovídající zámyslu operace;
- rozdělení posilových prostředků;
- úkoly vojskům prvního a druhého sledu, letectvu, druhům vojsk a zálohám;
- určení obranných pásem, příčných a mezilehlých postavení (pásem);
- prostory jednotlivých protitankových rayonů a postavení;
- ráz a pořadí ženijních prací na jednotlivých pásmech obrany;
- způsob součinnosti mezi střeleckými sbory, letectvem, druhy vojsk a sousedy;
- způsob organizace atomové, chemické, dělostřelecké a letecké protipřípravy;
- opatření k operačnímu a politickému zabezpečení operace;
- organizace velení vojskům;
- způsob materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení operace;
- lhůty pohotovosti obrany.

Kromě toho může velitel armády vydat řadu doplňujících pokynů náčelníku štábu:

- úkoly průzkumu, síly a prostředky vyčleněné pro splnění úkolu průzkumu;
- hlavní úkoly pro zbývající druhy operačního zabezpečení;
- lhůty zpracování plánu operace;
- způsob provedení přeskupení a vystřídání vojsk;
- opatření k odražení náhlého úderu nepřítele;
- způsob kontroly vyplnění vydaných rozkazů.

Organisace součinnosti se provádí s cílem sladit činnost svazků, druhů vojsk, letectva a sousedů za tím účelem, aby bylo co nejlépe dosaženo splnění obranného úkolu armády.

#### Organisuje se

- mezi střeleckými sbory, druhy vojsk a letectvem, které podporuje armádu;
- mezi leteckými a dělostřeleckými svazky, útvary a jednotkami, které provádějí atomové úderu při protipřípravě a při provedení protipřípravy;
- mezi vševojskovými svazky, dělostřelectvem a letectvem, které je podporuje, střeleckými sbory na stycích a křídlech.

Je třeba dále sladit úsilí stíhacího letectva, protiletadlového dělostřelectva a ostatních prvků protivzdušné obrany, které působí v obranném pásmu armády.

Organisace součinnosti se zúčastní zpravidla náčelník štábu, velitelé druhů vojsk, náčelníci služeb, velitel letecké armády, velitel svazku (útvary) určeného k použití atomových zbraní, velitelé střeleckých sborů a velitelé těch střeleckých divísi, které jsou přímo podřízeny veliteli armády.

Součinnost se organisuje vzhledem na plnění jednotlivých dílčích úkolů. Organisuje se na mapě a v terénu. Při nedostatku času může být organisována i v době, kdy se provádí rekognoskace.

Při organisaci součinnosti se obvykle řeší tyto hlavní úkoly:

- upřesňuje se plnění obranných úkolů na jednotlivých směrech;
- provádí se informace velitelům střeleckých sborů o úkolech a činnosti sousedů a stanoví se způsob součinnosti s nimi;
- sjednává a slaďuje se činnost mezi střeleckými sbory (na stycích a křídlech);
- slaďuje se činnost dělostřelectva a letectva při boji s nepřítelem na jeho vzdálených přístupech;
- slaďuje se činnost vojsk v zabezpečovacím pásmu a na předsunutém postavení;
- společná činnost vojsk při odražení nepřítele na předním kraji (způsob protipřípravy);
- činnost vojsk při provedení úderu před přední kraj;
- způsob zničení nepřítele, který se vklíní do obrany;
- jaké čáry musí být udrženy střeleckými sbory prvního sledu, jestliže nepřítel rozvíjí svůj útok do hloubky obrany;
- způsob použití jednotlivých záloh velitele armády;
- na jaké čáře rozvinout druhý sled armády k provedení protiúderu;
- jaké síly vyčleňují střelecké sbory prvního sledu k účasti při armádním protiúderu;
- jak zabezpečit protiúder atomovými a chemickými zbraněmi, dělostřelectvem, letectvem, ženijním vojskem a zálohami;
- jaké čáry a prostory je třeba obsadit a udržet v hloubce obrany při provádění armádního protiúderu.

Při organisaci součinnosti je třeba vyřešit i otázky součinnostního spojení a signálů všech druhů.

Vyřešené úkoly vyjasněné při organisaci součinnosti se pak objevují v bojovém rozkaze armády, v bojových nařízeních pro přípravu operace, v operační části plánu operace, v plánech operačního zabezpečení a v plánech bojového použití jednotlivých druhů vojsk a letectva.

Bojový rozkaz velitele armády je dokument, který písemně vyjadřuje vůli velitele k provedení obranné operace armády.

Obsahuje zpravidla:

Závěry o uskupení nepřítele v pásmu činnosti armády a jejich sousedů, o rázu činnosti nepřítele a o pravděpodobné době, kdy nepřítel může zahájit všeobecný útok, kromě toho se krátce hodnotí vzdušná situace.

Úkol armády (pásmo obrany, na jakých směrech armáda především nesmí dopustit průlomu nepřítele, jaká a kde je třeba vytvořit a opevnit pásma obrany a protitankové rayony).

Úkoly sousedů (jenom u křídelních sborů), rozhraní s nimi a odpovědnost za styk.

Úkoly střeleckých sborů (jednotlivých samostatných divisí) prvního sledu armády. Bojová sestava, pásmo obrany, na jaký směr mít při obraně hlavní zřetel, jak opevnit první a druhé pásmo obrany s hlediska ženižního, kde připravit příčná a předsunutá postavení, kde vytvořit protitankové rayony a postavení, pro jak silnou osádku a s jakou hustotou protitankových zbraní, protitankových zátarasů, v jakém prostoru soustředit mechanisované divise, hlavní směry protiztečí mechanisovaných divisí a způsob jejich použití při provedení armádního protiúderu, místo hlavního VS, odpovědnost za styk, způsob zabezpečení styků a boků a rozhraní vlevo.

Úkoly druhého sledu armády. Bojová sestava, prostor soustředění, směr pro provedení protiúderu, čáry rozvinutí jak hlavní, tak i záložní, způsob součinnosti se vševojskovými svazky prvního sledu armády, jakou silou a v jakých směrech upravit manévry ke zničení vzdušných výsadků nepřítele, na jakém úseku a na kterém pásmu obrany připravit obranu, která pásma obrany a na jakých úsecích opevnit s ženižního hlediska a místo hlavního velitelského stanoviště.

Úkol dělostřelectva. V jakých prostorech má bránit manévru a soustředění hlavního uskupení nepřítele, v jakém pásmu bude provádět boj s prostředky atomového a chemického napadení nepřítele, s dělostřelectvem nepřítele, na jakých úsecích fronty se připraví k provedení dělostřelecké a chemické protipřípravy, na jakých směrech bude podporovat armádní protiúder, na jakých nebezpečných tankových směrech a na které prostory má připravit soustředěnou palbu k odrazení nepřátelské zteče, jakými silami má zabezpečit styk se sousedními armádami a mezi střeleckými sbory, sestava a prostor palebných postavení armádní dělostřelecké skupiny (skupin), v jakém směru armádní dělostřelecká skupina připraví manévry a za jakým účelem, lhůty pohotovosti systému dělostřelecké a minometné palby.

Úkoly letectva podporujícího armádu. Na kterých úsecích fronty má připravit provedení atomové a letecké protipřípravy, způsob součinnosti s jednotkami provádějícími dělostřeleckou a chemickou protipřípravu, plánovaný počet vzletů k provedení tohoto úkolu, způsob podpory vojsk v průběhu obranné operace a počet vzletů na podporu protiztečí střeleckých sborů a armádního protiúderu, v jakých pásmech se má připravit k odrazení soustředěných tankových ztečí nepřítele, úkoly při boji se vzdušnými výsadky nepřítele a úkoly k provádění leteckého průzkumu.

Úkoly svazků (jednotek), které provádějí údery atomovými zbraněmi v pásmu obrany armády podle rozkazu velitele fronty, to jest cíle, vyčleněný počet atomových pum (dělostřeleckých a jiných střel), doba a způsob provedení úderů, a záloha atomových prostředků.

Úkoly ženižních a chemických svazků (útvárů, jednotek), přímo podřízených armádě, sestava, prostory soustředění a úkoly.

Úkoly záloh a pohyblivého odřadu zatarasovacího (sestava, prostory soustředění, směr manévru, čáry rozvinutí).

V bodě »Pohotovost obrany« se nařizuje: kdy mají vojska zaujmout obranu, pohotovost ženižních prací prvního a druhého pořadí.

V bodě »Velení vojskům« se nařizuje: místo hlavního a záložních VS, pomocného VS, týlového sledu VS a lhůty jejich pohotovosti.

V bodě o předkládání hlášení se nařizuje, kdy mají být dodána jednotlivá hlášení jak o průběhu obranných prací, tak i o průběhu obranného boje.

Jedním z hlavních dokumentů je plán obranné operace armády zpracováváný štábem armády na základě rozhodnutí velitele.

Skládá se:

- z operační části plánu;
- z plánů bojového použití letectva, druhů vojsk a služeb, plánu materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení;
- z plánu politického zabezpečení.

Operační část plánu zpracovává náčelník štábu armády pod vedením velitele armády a schvaluje ji velitel frontu. Operační část plánu se může zpracovávat písemně nebo graficky s příslušnou legendou.

Je-li zpracovávána graficky, obsahuje zpravidla

- uskupení nepřítele v takové situaci, v které je nám známo k okamžiku, kdy se zpracovává tato část plánu. V dalším průběhu se pak doplňuje podle toho, jaké nové zprávy o nepříteli jsme získali;
- uskupení vlastních sil a prostředků s přesností do praporu, tankové roty, dělostřelecké skupiny vševojskových svazků prvního sledu armády, prostory soustředění druhého sledu armády, záloh, pohyblivých oddílů zatarasovacích a velitelská stanoviště sborů armády;
- směry protiztečí střeleckých sborů a protiúderů druhého sledu armády, čáry rozvinutí armádních záloh a jednotek provádějících armádní protiúder, osy přesunu armádních záloh a druhého sledu armády;
- úseky plánované pro provedení atomové, chemické, dělostřelecké a letecké protipřípravy;
- ženíjní opevnění pásem obrany.

V legendě se kromě toho uvede šířka a hloubka pásma obrany armády, rozdělení posilových prostředků, sestava záloh a pohyblivých oddílů zatarasovacích, pravděpodobné poměry sil v celém pásmu obrany armády i na jednotlivých směrech, hustoty sil a prostředků v celém pásmu obrany armády i na jednotlivých směrech (v praporech, dělostřelectvu a minometech, protitankových zbraních, protiletadlových dělech, tancích a samohybných dělech, ženíjních rotách a ženíjních zátarasích a čas potřebný k provedení armádního protiúderu na jednotlivých připravených směrech.

Je-li plán obranné operace armády zpracován písemně, obsahuje tyto části:

#### A. Příprava obranné operace

Ujasnění cíle operace a úkolu armády.

Závěry a zhodnocení situace.

Zámysl operace (na kterých směrech zabránit nepříteli . . . atd.)

Operační zabezpečení, to jest průzkum, protiatomová ochrana, zabezpečení styků a boků, zabezpečení operačního překvapení a operačního maskování, protivzdušná obrana, protitanková obrana a boj se vzdušnými výsady.

Materiální, technické a zdravotnické zabezpečení, to jest úkoly, zásoby, které jsou na skladě, materiální a technické prostředky, které se dodávají armádě z frontových skladů, normy spotřeby a předvídaný zbytek materiálních a technických prostředků ke konci operace.

## B. Vedení obranné operace

Podle rozhodnutí velitele armády zpracovávají se dvě až tři varianty, v kterých se stanovi:

Opatření armády a podpůrného letectva, dále opatření, která provádějí jednotky používající atomových zbraní pro boj s nepřítelem na vzdálených přístupech, když nepřátelská vojska zaujímají výchozí položení k útoku (t. j. atomové údery, údery letectva, daleké palby dělostřelectva, atomová, chemická, dělostřelecká a letecká protipříprava).

Síly, prostředky a způsob provedení úderu před přední kraj obrany po úspěšném provedení protipřípravy.

Opatření k zesílení obrany na směru, na kterém se projeví hlavní uskupení nepřítele.

Plán činnosti střeleckých sborů prvního sledu, síly a prostředky, které se vyčleňují těmito sbory k účasti při armádním protiúderu.

Úkol druhého sledu armády při provedení armádního protiúderu, směr protiúderu, čáry rozvinutí (hlavní a záložní), bojová sestava, osy přesunu a čáry rozvinutí, místo velitelského stanoviště velitele střeleckého sboru druhého sledu, prostory palebných postavení dělostřelectva, doba pohotovosti vojsk k protiúderu od toho kamžiku, kdy druhý sled dostal rozkaz k provedení protiúderu, prostředky atomového napadení a kromě toho ostatní síly a prostředky, které podporují vojska provádějící protiúder.

Úkoly dělostřelecké zálohy armády a protitankové zálohy, tankové zálohy, a pohyblivého odřadu zatarasovacího.

Umístění velitelských stanovišť.

Zvláštní význam za používání atomových zbraní má **atomová, chemická, dělostřelecká a letecká protipříprava**, která se provádí s cílem způsobit útočnému uskupení nepřítele maximální ztráty v době, kdy se připravuje vyrazit k útoku. V této době má nahromaděno mnoho živé síly a bojové techniky na malém prostoru a je lehčeji zranitelný.

Připravená a zdařile provedená protipříprava může plně zmařit nebo značně oddálit provedení útočné operace nepřítele.

Plán provedení protipřípravy obsahuje:

Cíl protipřípravy (na příklad: zamezit nepříteli zaujmout výchozí položení k útoku a jeho přípravu k zteči).

Úkoly plněné atomovými zbraněmi, chemickými zbraněmi, druhy vojsk a letectvem (na příklad: atomovým zbraním — zničit pluky prvního sledu divisi nepřítele; chemickým zbraním — zničit a umlčet živou sílu pluků prvního sledu divisi nepřítele, orgány velení, spojovací uzly a dělostřelectvo nepřítele; dělostřelectvu — umlčet a částečně zničit pěchotu a tanky v těch prostorech, na které se neprovádějí údery atomovými zbraněmi; letectvu — umlčet a částečně zničit tanky a hlavní uskupení dělostřelectva nepřítele; pěchotě s tanky — palbou způsobit ztráty na živé síle a tancích).

Čára, z které je třeba očekávat přechod hlavního uskupení nepřítele do útoku, délka této čáry v kilometrech, jestliže nepřítel zaujme výchozí položení v těsném dotyku s našimi jednotkami nebo zaujme toto výchozí položení v hloubce své obrany.

Síly a prostředky (atomové zbraně, dělostřelectvo, letectvo, pěchota, tanky a samohybná děla), které se přibírají k provedení protipřípravy na určeném úseku.

Vyjmenování jednotek a svazků, které se přibírají k provedení protipřípravy, množství vyčleněných atomových pum (střel) dělostřeleckých hlavních, minometů a letounů pro případ, že nepřítel zaujme výchozí položení v těsném dotyku s našimi jednotkami a pro případ, že zaujme výchozí položení v hloubce své obrany.

Rozdělení úkolů a objektů pro umlčení na jednotlivé jednotky a svazky, jestliže nepřítel zaujme výchozí položení v těsném dotyku s našimi jednotkami anebo zaujme toto výchozí položení v hloubce své obrany.

Hustoty pro umlčení v atomových pumách (střelách), dělostřeleckých a minometných hlavních na 1 km fronty a v tunách pum na 1 km<sup>2</sup> fronty na úseku připravené protipřípravy.

Způsob provedení protipřípravy (na př. protipříprava začíná náhlým atomovým úderem, následuje dělostřelecká a chemická protipříprava v trvání 25 minut, z čehož palebný přepad 7 minut, umlčování 10 minut, druhý palebný přepad 8 minut a zakončení protipřípravy úderem letectva).

Spotřeba atomových pum (střel) v kusech, spotřeba střeliva (v palebných průměrech) a rozsah úderu letectva (ve vzletech a tunách pum).

Signály pro velení (na př. »Připravte se k protipřípravě!«, »K protipřípravě připraven«, »Zahajte protipřípravu«, »Zastavte protipřípravu!« a p.).

### Úder před přední kraj obrany

Provedením úderu před přední kraj obrany po úspěšném provedení protipřípravy je možno dovršit porážku útočného uskupení nepřítele, které bylo připraveno k vyražení do útoku. Provádí se především tankovými a mechanisovanými jednotkami a svazky, které jsou způsobilé takový úkol splnit.

Za tím účelem zpracovává štáb na mapě s legendou plán, který schvaluje velitel fronty. Může obsahovat:

Úsek protipřípravy a hlavní objekty nepřítele, které jsou ničeny atomovými zbraněmi, chemickými zbraněmi, dělostřelectvem a letectvem při protipřípravě.

Prostor soustředění vojsk určených k provedení úderu před přední okraj obrany.

Čáru rozvinutí vojsk k provedení tohoto úderu a osy přesunu pro vojska provádějící úder před přední kraj z prostoru soustředění na čáru rozvinutí.

Dobu vyvedení vojsk a jejich uskupení na čáře rozvinutí.

Směr a dobu k provedení úderu pro každý vševojskový svazek.

Bližší a další úkoly pro každý vševojskový svazek.

Rozhraní mezi vševojskovými svazky.

VS svazku k provedení úderu před přední kraj obrany.

V legendě se uvede sestava vojsk, která provádějí úder před přední kraj obrany, a způsob jejich součinnosti, způsob udržení hlavního pásma obrany na úseku, na kterém se provádí úder před přední kraj obrany, úkoly vojsk po úspěšném provedení úderu před přední kraj obrany.

a opatření k dělostřeleckému, leteckému, chemickému, ženijnímu, operačnímu, materiálnímu, technickému, zdravotnickému a politickému zabezpečení provedení úderu před přední kraj obrany.

**Plán protiatomové ochrany vojsk** zpracovává štáb armády za tím účelem, aby byla provedena organisovaná ochrana jak živé síly, tak i bojové techniky a aby bránící se vojska nebyla vystavena možnosti zbytečných ztrát.

Obsahuje úkoly protiatomové ochrany vojsk podle variant činnosti vojsk armády v obranné operaci, způsob uvědomění vojsk o atomovém nebezpečí, úkoly radiačního průzkumu, všeobecný ráz, objem a lhůty provedení ženijních opatření s hlediska protiatomové ochrany a opatření k odstranění následků atomového napadení nepřítelem.

Velitelé druhů vojsk a náčelníci služeb zpracovávají opatření pro protiatomovou ochranu vojsk a včleňují tato opatření do plánu bojového použití jejich druhů vojsk a do plánu zabezpečení operace.

**Plán opatření operačního maskování** zpracovává náčelník štábu armády v souladu s pokyny velitele armády a štábu frontu a je schvalován velitelem frontu. Tento plán je třeba zpracovávat i udržovat v nejprísnejší tajnosti.

Obsahuje cíl a zámysl operačního maskování, kromě toho také rozhodnutí velitele armády pro jeho provedení, úkoly operačního maskování v přípravném období a při vedení obranné operace podle jednotlivých variant činnosti vojsk, obsah opatření na každé období, síly a prostředky, které se vyčleňují od každého druhu vojsk (služeb) k provedení maskovacích opatření, odpovědné vykonavatele každého jednotlivého opatření, lhůty provedení jednotlivých opatření a lhůty pohotovosti, organizaci kontroly provedených opatření operačního maskování a způsobu, jak k tomu byly využity prostředky operačního průzkumu a konečné lhůty zaslání hlášení o výsledcích provedených opatření.

Aby byl plán operačního maskování uveden v život, nařizuje se vojskům a podřízeným štábům

- úkol operačního maskování v období přípravy obrany (v taktické i operační hloubce);
- úkoly operačního maskování v průběhu obranné operace podle jednotlivých variant činnosti vojsk;
- lhůty provedení jednotlivých opatření operačního maskování;
- síly a prostředky, které se vyčleňují k provedení maskovacích opatření;
- organizace kontroly provedených opatření operačního maskování.

**Plán protivzdušné obrany** zpracovává štáb armády k organisovanému a úspěšnému boji s letectvem, bezpilotními prostředky napadení a vzdušnými výsadbami nepřítele.

Obsahuje úkoly protivzdušné obrany, rozdělení sil a prostředků, jejich uskupení a manévry jak v přípravném období, tak i při vedení obranné operace se zřetelem na jednotlivé plánované varianty činnosti vojsk, způsob použití světlometů, způsob součinnosti stíhacího letectva s pozemními vojsky a protiletadlovým dělostřelectvem, ženijní maskovací opatření pro prostředky protivzdušné obrany, organizaci hlásné služby a organizaci velení silám a prostředkům protivzdušné obrany.

**Plán protitankové obrany** je zpracováván k zabezpečení organisovaného a cílevědomého boje s tanky nepřítele a způsobení maximálních ztrát nepřátelským tankům jak před předním krajem obrany, tak i v celé hloubce.

Obsahuje

- hlavní tankové směry;
- úkoly protitankové obrany;
- organisaci průzkumu, pozorování a uvědomování vojsk o nebezpečí tankového útoku;
- hustoty protitankových prostředků na každém tankovém směru;
- rozdělení protitankových prostředků, které byly přiděleny jako posilové, mezi vševojskové svazky;
- armádní protitankové rayony a postavení, jejich rozmístění a způsob zaujetí protitankových rayonů a postavení vojsky;
- způsob vytvoření mocných ženijních zátarasů na nebezpečných tankových směrech a přípravu širokého manévru zátarasy při vedení obranné operace;
- opatření včasné přípravy ničení, zatopení, rozbahnění terénu jak v taktické, tak i v operační hloubce obrany;
- přípravu osad a uzlů cest pro kruhovou obranu a především pro boj s tanky nepřítele;
- sestavu armádní dělostřelecké protitankové zálohy, tankové zálohy a pohyblivých oddílů zatarasovacích, prostory jejich soustředění, možné směry manévru, čáry rozvinutí a způsob ženijní přípravy jednotlivých čar rozvinutí;
- organisaci a zabezpečení manévru dělostřelectva, tankových a mechanisovaných vojsk, ženijních vojsk, zatarasovacích, plamenometných a ostatních prostředků určených k boji s tankovými a mechanisovanými jednotkami nepřítele, jejich prostory soustředění, čáry rozvinutí a pro tanková a mechanisovaná vojska směry protiztečí a armádního protiúderu;
- síly a sestavu, kromě toho úkoly jednotek, které se přibírají pro boj s nepřátelskými tanky;
- lhůty pohotovosti protitankové obrany.

### **Boj se vzdušnými výsadky nepřítele**

K úspěšnému boji se vzdušnými výsadky nepřítele jak při přeletu, tak i při vysazení a po vysazení tohoto výsadku zpracovává se ve štábu armády plán, který obsahuje

- úkoly letectva při boji se vzdušnými výsadky;
- zhodnocení možností použití vzdušných výsadků nepřítelem a pravděpodobné objekty, které mohou být nepřítelem napadeny;
- prostor protivýsadkového boje armády a rajony protivýsadkového boje, určení osob, které jsou odpovědny za přípravu a provedení všech opatření s hlediska protivýsadkového boje v každém rajonu;
- pozemní síly a prostředky určené k boji s vzdušnými výsadky nepřítele, jejich rozmístění a úkoly;
- úkoly letectvu, které podporuje armádu v boji se vzdušnými výsadky nepřítele;

- protiatomovou ochranu vojsk vyčleněných pro boj se vzdušnými výsadbky nepřítele;
- ženijní a chemické zabezpečení boje se vzdušným výsadkem nepřítele;
- manévr protivýsadekové zálohy, protiletadlového dělostřelectva (i světlometů) a sil a prostředků, které se vyčleňují z druhých sledů a záloh pro boj se vzdušnými výsadbky nepřítele;
- opatření k zabezpečení manévru a současně organizaci součinnosti sil a prostředků určených pro boj se vzdušnými výsadbky nepřítele;
- opatření k přímé obraně letišť, štábů, týlových objektů, týlových útvarů a zařízení;
- organizaci průzkumu, pozorování a uvědomování vojsk o provedení nepřátelského výsadbku;
- organizaci velení a organizaci spojení, kromě toho určení signálů všech druhů.

### Velení při vedení obranné operace

Rychlý spád boje ještě zvyšuje důležitost nepřetržitého a tvrdého velení hlavně v průběhu obranné operace. Velení bude zaměřeno hlavně na upřesnění dříve stanovených úkolů vojskům, letectvu a svazkům (útvaram), které používají atomových zbraní, na stanovení nových úkolů, které vyplývají z měnící se situace, na upřesnění otázek součinnosti mezi vševojskovými svazky (útvary), které používají atomových zbraní a na organizaci a zabezpečení armádního protiúderu.

Podle situace mohou být jednotlivé bojové rozkazy a bojová nařízení předávána vykonavatelům:

- ústně velitelem armády při osobním styku s podřízenými veliteli a jejich štáby nebo technickými pojítky;
- ústně náčelníkem štábu armády nebo generály a důstojníky k tomu pověřenými velitelem armády;
- písemně pomocí zvlášť vyslaných styčných důstojníků;
- pomocí generálů a důstojníků zvlášť vyslaných od podřízených štábů na VS armády;
- využitím technických pojítek.

#### Kontrola se provádí

- potvrzením přijatých rozkazů vykonavateli;
- zasláním hlášení o začátku a průběhu plnění těchto úkolů;
- zasíláním souhrnných hlášení;
- zasíláním mimořádných hlášení při náhlé změně situace a zasíláním hlášení o rozhodnutích podřízených velitelů;
- pozorováním prováděným zvlášť určenými důstojníky štábu armády z letounu (vrtulníku);
- pozorováním a hlášením jednotlivých leteckých velitelů přidělených armádě pro podporu obranné operace;
- hlášením důstojníků pořádkové služby o pohybech vojsk v hloubce pásma obrany vševojskové armády.

### Z á v ě r

Vedení obranné operace za používání atomových a chemických zbraní má mnoho nových prvků, z nichž vyplývají i podstatné zvláštnosti ve způsobu velení, v organizaci a ve vedení bojové činnosti vojsk.

Velitelé a štáby musí svou práci zjednodušit a zkvalitnit, aby k velení stačilo daleko méně času a aby vojska měla dostatek času pro sebe na přípravu obrany a na provádění obranných prací.

Je potřeba zabezpečit stálost velení vojskům organisováním ZVS. Většinu dokumentů je účelné provádět graficky.

Hlavní pozornost musí být věnována operačnímu zabezpečení vojsk s důrazem na protiatomovou a protivzdušnou obranu.

Nehledě na značné zvětšení obsahu práce a zkrácení potřebné doby k organizaci obranné operace musí se stát velení pružnějším. Velitelé a štáby ať proto soustavně studují a prohlubují svoje znalosti, uplatňují je v praxi a zevšeobecňují v tisku.

Z uvedeného přehledu je každému jasné, že velení a práce velitele armády při organizaci a vedení obranné operace je velmi rozsáhlá a obtížná.

V soudobém boji, zvláště za používání atomových a jiných zbraní hromadného ničení, bude velmi málo času na to, aby velitel armády konal tuto obsáhlou a odpovědnou práci bez předchozí znalosti postupu práce své a svého štábu. Proto je třeba se s tímto postupem dobře seznámit, neustále prohlubovat o něm své znalosti a hledat stále vhodnější metody práce velitele armády při organizaci obranné operace.

V tomto článku nebyl vyčerpán úplný obsah veškeré práce velitele a štábu a armády při přípravě a vedení obranné operace za použití atomových a chemických zbraní.

Vzal jsem si za úkol seznámit generály a důstojníky naší armády jen s některými hlavními otázkami týkajícími se velení v obranné operaci a ulehčit tak jejich odpovědnou práci na tomto poli.